

Тарас Шевченко «Тарасова ніч»

Паспорт твору Тараса Шевченка «Тарасова ніч»

Рік написання — 1838 р. (рання творчість, твір увійшов у збірку «Кобзар»).

За жанром — історична поема.

Поема — віршований ліро-епічний твір великого обсягу, який має одну сюжетну лінію та розкриває певну проблему. В основі історичної поеми — реальна історична подія та історична постать.

Кількість частин — 2 (сучасність та минуле; у першій сліпий співець-кобзар грає для молоді та розповідає про минулі часи, друга частина — пісня кобзаря про козацького ватажка Тараса Федоровича (Трясила) та історичну подію — битву під Переяславом 1630 р.).

Передумовою повстань проти «ляхів» (так Шевченко називає поляків) були, зокрема, релігійні утиски православного населення на території Речі Посполитої (козацькі діти «виростають нехрещені», а поляки та уніати (прибічники об'єднання православної та католицької церков) їх «В церкву не пускають!»). В основу твору лягла реальна історична подія — битва під Переяславом 1630-го року проти польського війська королівського гетьмана «поганого Концепольського» під керівництвом Тараса Трясила. Щоби підсилити роль Тараса Трясила, кобзар згадує інших ватажків козацьких повстань, які не могли взяти на себе керівництва в той момент, саме тому це стало місією Тараса Трясила. Зокрема, ідеться про Северина Наливайка та Павлюгу (Павла Бута). Битва закінчилася перемогою коза-

ків та кривавою помстою ворогам: «Прокинулись ляшки-панки / Та й не повставали», чи не вперше Шевченко звертається до мотиву помсти.

[Щоби пригадати перебіг козацьких повстань початку XVII століття, на платформі ВШО оберіть курс історії України для 8 класу та ознайомтеся з уроком «Козацько-селянські повстання 20–30-х рр. XVII ст.»]

Пояснення незрозумілих слів з поеми:

Трубайло – народна назва річки Трубіж, притоки Дніпра, на якій стоїть місто Переяслав.

Альта – притока Трубежа.

«Було колись, панували... Повік не забудем!...» – ці рядки Тарас Шевченко запозичив з козацької пісні [«Ой сів пугач на могилі...»](#).

Художні засоби історичної поеми «Тарасова ніч»:

- порівняння: «кругом хлопці та дівчата, як мак процвітає»; «козаки, як та хмара, ляхів обступали»;
- уособлення: «лихо сміється»; «зажурилась Україна»; «мовчать гори», «грає море», «могили сумують»;
- епітети: «тії ночі кривавої», «козацькі діти»;
- метафора: «заплаче серденько»;
- синекдоха: «козачество» = «червоні жупани»;
- гіпербола: «чи затопило синє море твої гори»; «од Лимана до Трубайла трупом поле крилось»;
- риторичне звернення: «Грай же, море, мовчїть, гори», «Плачте, діти козацькі»;
- анафора: «Нехай собі бенкетують, / Нехай на здоров'я! / Нехай, кляті, бенкетують».

Додаткові джерела:

- [«На розпутті козак сидить...»](#) («Тарасова ніч»), виконує Тарас Компаніченко
- Панченко Володимир. [Петро Мартос, видавець «Кобзаря»](#)
- Барабаш Ю. Просторінь Шевченкового слова. — К. : Темпора, 2011. — 510 с.
- Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. — К. : Києво-Могилянська академія, 2008. — 720 с.

- Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. — 2-ге вид. — К. : Обереги, 2004. — 480 с.
- Ушкалов Л. Моя шевченківська енциклопедія: із досвіду самопізнання. — Харків-Едмонтон-Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2014. — 602 с.

Перелік використаних джерел

1. Барабаш Ю., Просторінь Шевченкового слова, Темпора, 2011, 510 с.
2. Дзюба І., Тарас Шевченко. Життя і творчість, Києво-Могилянська академія, 2008, 720 с.
3. Зайцев П., Життя Тараса Шевченка, Обереги, 2004, 480 с.
4. Ушкалов Л., Моя шевченківська енциклопедія: із досвіду самопізнання, Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2014, 602 с.